

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR (A2016/00763/ARM)

Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6)

Övergripande

Saco har blivit inbjuden att lämna synpunkter på Ds 2016:6 om entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering. Sacos synpunkter är i vissa delar översiktliga, då vi redan utvecklat våra ståndpunkter i remissyttrandena över de betänkanden som utredningen om nya utstationeringsregler lämnat i SOU 2015:13 respektive SOU 2015:38. Vi hänvisar därför också till relevanta delar i dessa remissvar.

Rätt för utstationerade arbetstagare till kollektivavtalsvillkor

Saco tillstyrker förslaget att en utstationerad arbetstagare ska ha rätt till arbets- och anställningsvillkor enligt ett kollektivavtal som arbetsgivaren i relation till en svensk arbetstagarorganisation är bunden av, oavsett om arbetstagaren är medlem i den avtalsslutande arbetstagarorganisationen eller inte.

Entreprenörsansvar

Sacos inställning till förslaget om entreprenörsansvar bygger på en sammantagen bedömning av de olika delar som förslaget består av, vilken vi återkommer till avslutningsvis.

Entreprenörsansvaret ska gälla utstationerade arbetstagare och endast inom bygg- och anläggningsbranschen

Enligt förslaget ska entreprenörsansvaret endast gälla utstationerade arbetstagare och endast inom bygg- och anläggningsbranschen. Saco förordar ett entreprenörsansvar som ska gälla för både utstationerade och inhemska arbetstagare. Likaså förordar Saco ett entreprenörsansvar som ska gälla inom alla branscher. Som ett första steg kan vi dock godta dessa begränsningar, något som också framhålls i promemorian där det står att entreprenörsansvaret kan komma att utökas.

Ett solidariskt ansvar i flera led

Saco tillstyrker förslaget att i fall när en arbetsgivare som anlitas som underentreprenör inte betalar lön till en utstationerad arbetstagare, ska entreprenörsansvaret gälla i flera led och vara solidariskt uppdragsgivarna emellan.

Entreprenörsansvaret ska endast omfatta lön enligt kollektivavtal

Till skillnad från förslaget i SOU 2015:38, föreslås i promemorian att entreprenörsansvaret inte ska omfatta den faktiskt avtalade lönen, utan endast lön som följer av kollektivavtal som arbetsgivaren är bunden av.

Saco har viss förståelse för den logik som promemorians förslag bygger på, det vill säga att entreprenörsansvaret inte ska omfatta mer än vad en utstationerad arbetstagare kan kräva med stöd av kollektivavtal enligt ovan förslag. Saco vill dock peka på att detta vägval kommer begränsa entreprenörsansvarets tillämpning och effektivitet betydligt. Till att börja med gäller ansvaret endast om den utstationerande arbetsgivaren har tecknat ett kollektivavtal. Det innebär i praktiken att det kan löna sig att anlita underentreprenörer som saknar kollektivavtal. Entreprenörsansvaret skulle inte heller gälla om arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal som saknar angivna lönenivåer. Detsamma bör gälla i de fall en arbetsgivare har kollektivavtal med angivna lönenivåer, men har avtalat individuellt om högre löner än de som följer av kollektivavtalet. Sammantaget innebär förslaget, trots att detta handlar om en skyddslagstiftning, att många utstationerade arbetstagare inte kommer att omfattas av bestämmelserna om entreprenörsansvar eller endast delvis kan få ut förfallen lön.

Rimliga kontrollåtgärder

Saco avstyrker förslaget att uppdragsgivare som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder inte ska kunna bli ansvarig enligt entreprenörsansvaret.

Saco sympatiserar med promemorians övervägande att en seriös näringsidkare som vidtagit rimliga kontrollåtgärder inte ska kunna drabbas av oförutsebara krav. Vår bedömning är dock att en sådan bestämmelse avsevärt skulle försvåra för arbetstagaren att få sin lön. Om en entreprenör gör en invändning om rimliga kontrollåtgärder måste detta ytterst prövas i domstol. Med hänsyn till att prövningen av vad som kan anses vara rimliga kontrollåtgärder enligt promemorian får bedömas från fall till fall är utgången av en sådan domstolsprövning mycket oviss för arbetstagaren. Med en sådan ordning kommer sannolikt entreprenörsansvaret få en begränsad effekt, vilket ska ses i relation till att entreprenörsansvaret i grunden är tänkt att vara en skyddslagstiftning för arbetstagarna. Med detta förslag är det ytterst arbetstagaren som står risken.

Ett primärt ansvar och regressrätt

Saco kan tillstyrka promemorians förslag att entreprenörsansvaret ska vara primärt, det vill säga att en arbetstagare kan vända sig direkt till en entreprenör i entreprenadskedjan utan att först ha försökt få betalt av sin arbetsgivare.

I SOU 2015:38 föreslogs ett sekundärt entreprenörsansvar, vilket förutsatte att en utstationerad arbetstagare var tvungen att först utverka en exekutionstitel mot arbetsgivaren. Saco avstyrkte förslaget och ansåg bland annat att detta förslag var för långtgående och tidskrävande.

Förslaget om primärt ansvar ska dock bedömas tillsammans med förslaget om att en entreprenör ska kunna hållas ansvarsfri om denne vidtagit rimliga kontrollåtgärder. Saco är tveksam till den föreslagna helhetslösningen.

Saco tillstyrker förslaget om regressrätt.

Förfarande och preskription

I promemorian föreslås absoluta tidsfrister för preskription och rätt att väcka talan i domstol.

Enligt förslaget ska en uppdragsgivares entreprenörsansvar upphöra om denne inte får ett skriftligt krav inom tre månader från det att lönen förfallit till betalning. Entreprenörsansvaret ska enligt förslaget även upphöra om talan om sådant ansvar inte väcks inom tolv månader från förfalldatum.

Saco anser att tre månader är en alltför kort frist. Till det kommer att arbetstagarens krav ska vara skriftligt, vilket enligt förslaget innebär att arbetstagaren också ska bifoga relevanta dokument såsom anställningsavtal, tidsrapporter med mera. Till att börja med får man utgå från att det kan gå viss tid från förfalldatum tills arbetstagaren ger upp möjligheten att få ut lönen från arbetsgivaren och går vidare i entreprenadskedjan. Sedan ska arbetstagaren dessutom ha klart för sig vad ett skriftligt krav innebär. Genom förslaget att en entreprenör kan bli ansvarsfri om denne vidtagit rimliga kontrollåtgärder kan det dessutom hända att entreprenören som arbetstagaren vänder sig till med sitt krav gör en invändning om att kontrollåtgärder vidtagits. I det fallet måste arbetstagaren leta sig vidare i entreprenadskedjan, som både kan vara lång och konstruerad på ett invecklat sätt.

Avvikelser i kollektivavtal

Saco tillstyrker att bestämmelserna om entreprenörsansvar ska vara semidispositiva.

Sammanfattande synpunkter

Saco ställer sig i grunden positiv till att ett entreprenörsansvar införs. I den föreslagna modellen ligger dock flera begränsningar som medför att entreprenörsansvarets genomslag kan ifrågasättas. Om denna modell införs är det därför angeläget att bestämmelsernas tillämpning och effekt verkligen följs upp.

Saco bilägger också yttrande från Sacoförbundet Akademikerförbundet SSR samt Sveriges Ingenjörer.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist